

Stichting Ecologische Landbouw Projecten Ghana

Nieuwsbrief – december 2021

Beste Donateurs,

Ondanks corona is 2021 een goed jaar geweest voor de EPLG en voor 'onze' mensen in Ghana. We hebben mooie, praktische resultaten behaald, we zijn met de boer tot boer methode begonnen, we hebben nu 30 kleine irrigatietuinen (van 0.4 ha) draaien, we zijn bezig om vijf waterputten te slaan met de bijbehorende organisatie daaromheen om het onderhoud goed te organiseren. Last but not least is Issifu, onze manager van CEAL, deelnemer geweest van de Klimaatop in Glasgow! Dat is, zoals hij achteraf zegt; *'quite an exposure for a farmer from Walewale!'* (een behoorlijk ervaring voor een boertje uit Walewale!). Naast dat hij vijf dagen kou geleden heeft (zoals hij me meerdere malen appte), heeft hij veel mensen ontmoet, was spreker in een paneldiscussie over Small Farmers in Africa en heeft voor het eerst in zijn leven een Europees land bezocht. We hebben alles geprobeerd om hem een tussenlanding te laten maken in Amsterdam, maar dit bleek met visa en corona maatregelen helaas onmogelijk.

Er is wel een minpunt geweest begin 2021; we zijn gestopt met de ondersteuning van de landbouwpraktijkschool in Sirigu die we al een tiental jaar ondersteunen. Het lukte niet om de school echt van de grond te krijgen. Het was een bijzonder moeilijke beslissing maar we konden en wilden niet doorgaan met een project waar geld naar toe gaat maar waar geen educatieprogramma van de grond komt. We hebben de financiën die anders naar de school gegaan waren, gebruikt om vijf waterputten te maken. U leest er alles over in deze Nieuwsbrief.

We danken u/jullie *'Elephantly'* (zoals ze in Ghana zeggen) voor de hulp in 2021 en we hopen *'wholeheartedly'* dat u/jullie dat blijven doen in 2022!

Kees van Veluw

Corona stimuleert compostering

Het was paniek in Ghana toen in maart 2020 corona uitbrak. Transport lag stil. Scholen dicht, de vele lokale markten waar voedsel ver-en-gekocht wordt waren gesloten, mondkapjes op en 1,5 meter afstand houden. Vrachtwagens die goederen vervoeren naar het Noorden bleven staan in de havens bij Accra. Zo kwam er dus geen kunstmest, bestrijdingsmiddelen, gereedschap enz. meer naar het Noorden. De boeren bleven daar zitten zonder inputs terwijl het groeiseizoen in mei begint.

Samen compost maken

Het regenseizoen duurt tot november, althans dat was zo tot 15 jaar geleden. Sinds 2010 zijn de regens onbetrouwbaar en is regenafhankelijke landbouw erg risicovol. Als de regens stoppen nadat de mais en sorghum gekiemd zijn, dan verdrogen de kiemplantjes. Zeker de percelen die al een aantal jaren met kunstmest bemest zijn. In deze grond is de organische stof zo laag dat het geen water meer vasthoudt. De enkele boer die compost toepast, is beter af; zijn/haar gronden houden meer vocht vast en de kiemplanten overleven droge periodes beter. Boeren die compost gebruiken, hebben meer oogstzekerheid en vaak een iets hogere opbrengst dan boeren die kunstmest gebruiken. Er is nog een extra voordeel van het gebruik van compost. Mevrouw Mariama legt uit: *'Compost unites the soil and also our community'* (Compost houdt de bodem bij elkaar en ook onze gemeenschap). Dat zit zo. Compost maken gebeurt in groepen. De ene dag maken ze compost bij boer Ayamga, de volgende dag bij boerin Mariama. Ze gaan door totdat er bij iedereen een composthoop ligt.

Dit samenwerken in groepen vergroot het vertrouwen in elkaar en maakt de gemeenschap sterker. Mevrouw Mariama: *'Artificial fertilizer doesn't have that effect; fertilizer use is an individual activity'*. (Kunstmest heeft dat effect niet omdat het een individuele activiteit is).

Compost wordt aangestampt

hebben we daar ook al over geschreven. Het F2F-concept is in Zuid-Amerika ontstaan en erg succesvol. Juist omdat het in korte tijd veel mensen bereikt, goedkoop is en de gemeenschapszin vergroot. F2F houdt in dat je 10 boeren selecteert waarvan je denkt dat zij goede trainers zijn. Op hun beurt trainen zij 10 burens, familieleden en vrienden, die op hun beurt weer 10 boeren uit hun omgeving trainen. Zo kan het snel gaan: $10 \times 10 \times 10 = 1000$ boeren in een paar maanden is mogelijk. Veel meer dan met studiegroepen. In het bestand van CEAL van de afgelopen jaren waren al snel 10 geschikte boerentrainers (m/v) gevonden. In April 2020 werden in een week de eerste 10 boeren opgeleid. Zij kregen een opfriscursus in een nieuwe methode van composteren. Hopen van 2 m³ goed verteerbaar materiaal (gewasresten, dierlijke mest, as van het huishouden, boombladeren) worden natgemaakt en gemengd, afgedekt met

een stuk plastic, na elke 2 weken opnieuw gemengd en bewaterd

en dan heb je binnen 4-6 weken goed verteerde compost. Met die hoeveelheid kun je circa een halve hectare mais of sorghum bemesten. En als alles goed gaat levert dit 14 zakken mais op van 100 kg, waarvan een gezin met een paar kinderen het hele jaar kan eten.

In april 2020 is CEAL begonnen met 10 boeren. In december 2020 waren er 1700 boeren getraind. Eind november 2021 stond de teller op 4756 boerengezinnen, waarvan 40% vrouwen. Een van deze vrouwen, Sadia, vrouwenleider in Gbani community, zegt: *'Should there be distortion in the supply chain of critical agricultural inputs such as chemical fertilizers, we women farmers in Gbani community are not at risk of starvation'*. (Mocht er weer een tekort aan kunstmest zijn; wij hebben geen risico meer op verhongeren) En Baba Fusieni, zegt als hij terug kijkt naar het afgelopen jaar: *'I did not know that without fertilizer my one-acre farm can produce 12 bags of maize. This is indeed a miracle!'* (Ik wist niet dat je zonder kunstmest (maar met compost) op 0.4 ha grond 12 zakken mais kon

Toepassen van compost

oogsten, het is echt een wonder!).

Gemiddeld oogsten boeren als ze helemaal geen kunstmest of compost gebruiken 4 zakken van 100 kg per 0.4 ha. Gebruiken ze kunstmest of compost dan varieert de opbrengst tussen de 10 en 14 zakken.

Plastic om waterverlies tegen te gaan

Met compost 2 kolven, zonder compost 1 kolf

Kunstmest kost geld en dat hebben veel boeren niet aan het begin van het groeiseizoen. De eventuele reserves of spaargelden zijn opgegaan om de droge tijd te overleven. Compost maken kost geen geld, wel veel arbeid. Omdat er geen kunstmest op de markt was, moest men wel gaan composteren. Letterlijk zeiden sommige boeren toen vorig jaar corona toesloeg: *'Or we die from corona or we die from hunger; we cannot beat corona but we can make compost!'* (Of we sterven door corona of door honger; Corona kunnen we niet verslaan maar we kunnen wel compost maken!). Corona heeft gelukkig niet doorgezet op het platteland van Noord Ghana. Er zijn niet echt meer mensen gestorven dan in de jaren voor corona. Waarom dit zo is, is onduidelijk. Het kan zijn dat het virus beter gedijt in koudere klimaten zoals Nederland. Het kan ook zijn dat de algemene weerstand tegen ziekten bij Afrikanen groter is dan bij Europeanen. Hoe het ook zij, corona heeft een grote slinger gegeven aan het gebruik van lokale middelen. Want naast het maken van compost is er ook veel belangstelling voor het maken van botanische middelen tegen ziekten en plagen in gewassen en dieren. Oude traditionele middelen worden weer uit de kast gehaald en opnieuw getest en verbeterd. Mensen worden daardoor onafhankelijker en zich meer bewust van hun eigen kracht.

Tuinen met Druppelirrigatie

Stakeholders-overleg onder de mango boom

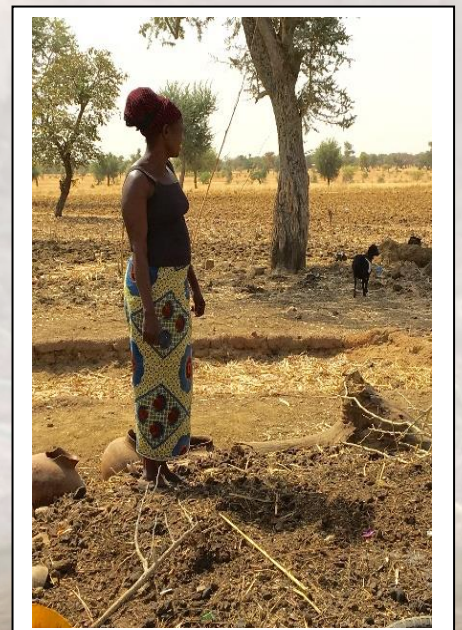
Samen met Pompen is Leven, ook een kleine ontwikkelingsorganisatie gericht op water, helpen we Issifu Jobila en Yussif Abdul-Rahaman bij het aanleggen van druppelirrigatie tuinen van ca 0.4 hectare. In 2020 zijn er 15 aangelegd en in 2021 opnieuw 15. De eigenaren (man/vrouw) leggen zelf ook ca. 500 euro bij. Ze krijgen hiervoor een waterput, een touwpomp, het stuk grond wordt omheind en ze krijgen training in groenteteelt, agroforestry, veehouderij en boekhouden. Voor 2022 maken we nu een plan hoe deze kleine bedrijfjes zich kunnen ontwikkelen tot inspiratie bedrijven voor anderen in de dorpsgemeenschappen. Dit project wordt ook ondersteund door ENZA zaden, Wilde Ganzen, Koppert Foundation en nog twee particuliere financiers.

De touwpompen staan al klaar

Het Sirigu water project

Bij ieder bezoek aan Ghana gaan we langs bij Madam Augustina, die in de buurt van Sirigu woont en die een belangrijke organisatorische en verbindende rol heeft in haar community. Eerder toonde we al foto's van een trotse Augustina bij een van de vele compostpits in haar

Madam Augustina

dorp, maar vanwege haar voortdurende enthousiasme doen we dit nogmaals. Ook in haar community is de beschikbaarheid van (veilig) drinkwater een probleem, laat staan water voor irrigatie van groentetuinen. Omdat we nog geld in kas hadden, hebben we Yussif Abdul-Rahaman gevraagd om te onderzoeken of een aantal putten in de regio gerealiseerd zou kunnen worden. Yussif is

van de Ghanese ngo Pumping is Life en werkt al jaren samen met 'onze' projectleider Issifu. Op basis van een aantal selectiecriteria (onder andere geologie, eigen financiële bijdrage, ervaring of interesse in biologische landbouw en toestemming), zijn er vijf gemeenschappen geselecteerd. Uiteraard is het traject in iedere community gestart met een bijeenkomst onder de mangoboom. Inmiddels is het geologisch en organisatorisch vooronderzoek afgerond, is de diverse hardware aangeschaft en kan binnenkort gestart worden met het daadwerkelijk boren. Zoals ook bij alle andere projecten het geval is, worden hier zogenaamde Water, Sanitation and Hygiene (WASH) Teams gevormd. Zo'n comité ziet toe op het project, krijgt een degelijke opleiding en begeleiding tot de overdracht van de putten. Rekening houden met toekomstig onderhoud, is inmiddels een onmisbaar aspect. Zojuist ontvingen we bericht van Yussif dat er daadwerkelijk met boren wordt gestart. De verwachting is dat in maart 2022 de projecten zijn afgerond en dat in vijf gemeenschappen schoon drinkwater én water voor het irrigeren van groentetuinen beschikbaar zal zijn. Met veel dank aan onze donateurs!

Prijzen voor Compost boeren

Rafia Suley met oorkonde en prijzen

zaden te gebruiken om in het volgende seizoen te gebruiken als zaai zaad. Hij produceert ca. 4000 kg mais op een hectare. Er is geen honger in zijn huishouden en hij deelt zijn kennis graag met iedereen.

Rafia Suley en David Sundow hebben op 3 december, de National Farmer's Day in Ghana, een prijs gekregen van de lokale overheid voor 'Your outstanding performance in promoting and practicing composting and application in your community during the 2020/21 farming season'. (Je uitstekende prestatie in het stimuleren en toepassen van compostering in je dorp in het teeltseizoen 2020/21).

Daar waren ze natuurlijk erg blij mee! De prijs bestaat uit een oorkonde, een kapmes en een paar 'Wellington boots' (laarzen). Wij zijn er natuurlijk ook erg blij mee: het composteren wordt gezien door de overheid en gewaardeerd. David Sundow is een oude bekende voor ons. Hij composteert al een jaar of tien. Ook selecteert hij zijn eigen zaaizaad door steeds de grootste

David Sundow met oorkonde en prijzen

Fijne feestdagen en blijf ons steunen!

www.elpg.nl KvK Zutphen 41038779. Bank NL36 RABO 0311 05 39 63

e-mail: kees@elpg.nl, tel 06-18193266.

De ELPG is erkend als ANBI. Uw gift is dus fiscaal aftrekbaar.